

Geopolitična tveganja in vpliv na kapitalske trge – 1. del

V zadnjih tednih se zdi, da se vrtiljak geopolitičnih tveganj vrti vedno hitreje in da tudi tisti, ki bi morda radi izstopili, tega ne morejo več narediti brez resnih posledic. Evropa se sooča z največjim navalom beguncev po drugi svetovni vojni, še vedno je v nenehnem pričakovanju novih terorističnih napadov, v Siriji pa je prišlo do prve sestrelitve ruskega letala neposredno od države zveze NATO po letu 1952, kar konfliktu na Bližnjem Vzhodu daje veliko večji strateški pomen, kot je sprva kazalo.

Vse ožje in širše dogajanje povezano s krizo na Bližnjem Vzhodu je zelo dobro medijsko pokrito, zato bomo opozorili tudi na nekatera prezrta tveganja, ki so za vlagatelje na kapitalske trge bržkone bistveno pomembnejša. Glede na to, da je ameriški trg kapitala daleč največji na svetu po tržni kapitalizaciji in da so ZDA vojaška velesila ter tradicionalno močno stojijo za svojimi stališči, bomo veliko utež namenili nedavnim izjavam ameriškega ministra za obrambo Ashtona Carterja.

Sobota, 7. 11. 2015

Nedavni intervju z Ashtonom Carterjem lahko strnemo v tri ključne točke, ki kažejo na strateški fokus ZDA.

- 1.** »*Terror elements like (ISIS), of course, stand entirely opposed to our values. But other challenges are more complicated, and given their size and capabilities, potentially more damaging.*»¹

V zgornji izjavi se je Carter dotaknil terorizma in posredno Bližnjega Vzhoda, a nakazal, da vidijo ZDA večje izzive in grožnje drugje. Podatki razkrivajo², da so ZDA na Bližnjem Vzhodu in Severni Afriki kljub naraščajočim nemirom od leta 2011 do 2015 zmanjšale prisotnost svojih vojaških enot kar za 80%. Če k temu dodamo še podpisani jedrski sporazum z Iranom, lahko sklepamo, da ima ta nemirna regija vedno manjši pomen za ZDA. K temu je pripomoglo tudi dejstvo, da ZDA postajajo ena največjih proizvajalcev nafte na svetu z vedno manjšimi potrebami po uvozu nafte.

- 2.** »*We're investing in the technologies that are most relevant to Russia's provocations, such as new unmanned systems, a new long-range bomber, and innovation in technologies like the electromagnetic railgun, lasers and new systems for electronic warfare, space and cyberspace, including a few surprising ones I really can't describe here.*«³

Vsebina in ostrina sporočila v drugi pomembni izjavi, namenjeni Rusiji, je bila verjetno najostrejša od visokega predstavnika ZDA po koncu hladne vojne. Vendar imata ZDA in Rusija zelo dobro urejeno krizno komunikacijo še iz časa hladne vojne. Imata vladajoči eliti, ki jima nikakor ni v interesu medsebojni vojaški spopad, kar je tudi razvidno iz relativno pomirjajočih tonov s strani ZDA po rusko-turškem konfliktu.

- 3.** »*US has been shifting its focus toward the Asia-Pacific, including sending its best naval and other military weapons, ships and equipment to that region.*«⁴

ZDA se osredotočajo na Azijsko-Pacifiško regijo, kamor bodo poslali tudi svojo najboljšo vojaško opremo. Morda na prvi pogled nenavadna izjava v luči aktualnosti krize na Bližnjem Vzhodu, zato pogledjmo podrobneje, kaj je imel g. Carter v mislih.

¹ Prevod: »*Elementi nasilja, značilni za ISIS, so seveda v popolnem nasprotju z našimi vrednotami. Kljub temu obstajajo tudi drugi izzivi, ki so še bolj kompleksni ter potencialno bolj škodljivi.*«

² Vir: The Heritage Foundation and Defense Manpower Data Center.

³ Prevod: »*Kot odgovor na ruske provokacije vlagamo v nove tehnologije, kot so na primer sistemi brez posadke, novi bombniki dolgega dosega in inovacije v tehnologije. To so med drugim elektromagnetni topovi, laserji in novi sistemi za elektronsko bojevanje, vključno s presenetljivimi tehnologijami, ki jih niti ne znam opisati.*«

⁴ Prevod: »*Združene države Amerike so se osredotočile na azijsko-pacifiško regijo, med drugim so regiji posredovale najboljše vojaško in pomorsko orožje, ladje in opremo.*«

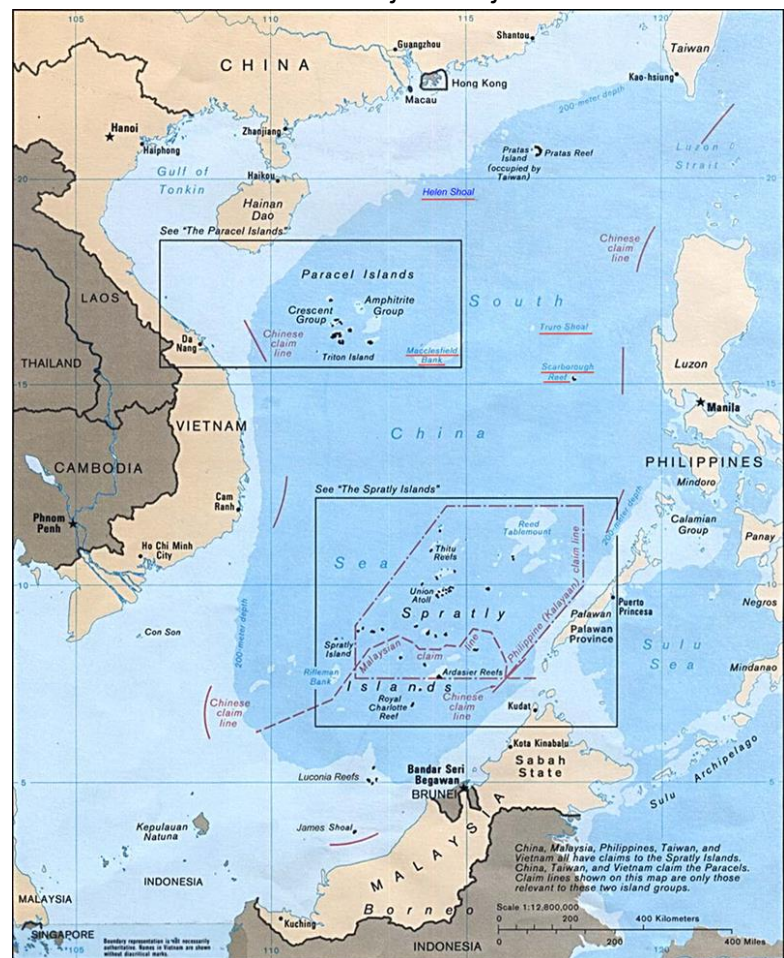
Torek, 27. 10. 2015

ZDA so pričele z zelo pomembno vojaško operacijo »Freedom of Navigation«⁵ v Južnokitajskem morju. Ameriški rušilec z napredno vojaško oborožitvijo je zaplul v bližino novo nastajajočih kitajskih umetnih otokov na območju otočja Spratly. Namen je bil predvsem, da pokažejo Kitajski, da so za ZDA to mednarodne vode in da lahko plujejo kjerkoli in kot želijo, ne ozirajoč se na dejstvo, da Kitajska trdi, da gre za njene teritorialne vode.

Zakaj so se ZDA pripravljena zaplesti v konflikt s Kitajsko zaradi nekaj plitvin, čeri in gradnje umetnih otokov?

- Ker Kitajska gradi umetne otoke, ki so sposobni nositi vojaške zmogljivosti.
- Ker ima več držav - zaveznic ZDA (Vietnam, Malezija, Indonezija, Tajvan, Filipini, Brunej) nerešene oziroma konfliktne teritorialne zahteve na tem območju.
- Ker mimo otočja Spratly poteka ena najpomembnejših morskih poti za nafto, ki oskrbuje tudi ostale tradicionalne zaveznice ZDA (Južno Korejo, Japonsko).
- Ker gre za izredno bogato ribolovno območje, pomembno za zaveznice ZDA.
- Ker imajo denimo zgolj Filipini in Indonezija skupaj več prebivalcev kot ZDA (velik gospodarski potencial).
- Ker želi jasno pokazati svojim zaveznicam, da jih ne bo zapustila v težavah.
- Ker je dolgoročno to geografsko območje za ZDA bistveno pomembnejše kot npr. razmere v Ukrajini ali Siriji.

Slika 1: Problematično Južno Kitajsko morje

Vir: U.S. Central Intelligence Agency (CIA)

Ozadje spora

V preteklih desetletjih do resnih trenj med ZDA in Kitajsko ni prihajalo, nenazadnje sta imeli skupnega »sovražnika«, Sovjetsko Zvezo, Kitajska pa je bila gospodarsko še daleč od statusa velesile. Danes je Kitajska že drugo največje gospodarstvo na svetu, takoj za ZDA. Delež izdelkov v izvozu z visoko dodano vrednostjo se povečuje in tako postajajo Kitajska podjetja vedno večji izziv tudi visokotehnološkim podjetjem iz ZDA, pri čemer ZDA trdijo, da gre tako hiter vzpon kitajskih podjetij tudi na račun kraje ameriške intelektualne lastnine. Kitajska valuta postaja vedno bolj priznana in uporabljena v mednarodni trgovini, kar je tudi neposredna konkurenca ameriškem dolarju.

⁵ Prevod: »Svoboda navigacije«.

Zakaj so ta novo nastajajoča razmerja nevarna?

Ameriška javnost že dolgo spremlja pozive Kitajski zaradi njene valutne politike. Vendar se je v zadnjem času naklonjenost ameriške javnosti do Kitajske opazno poslabšala zaradi domnevnega vdora v računalniški sistem ameriške vlade ter zbiranja zdravstvenih podatkov o njihovih uslužbencih, ki bi lahko postali predmet izsiljevanja. Še več, v zadnjih 40 letih ameriško javno mnenje še nikoli ni bilo s takim naskokom bolj naklonjeno Japonski kot Kitajski.⁶ Na drugi strani se med Kitajskim prebivalstvom krepi nacionalizem, občutek večvrednosti in protiameriško razpoloženje.

Ameriška dolgoročna strategija temelji na prepričevanju nastanka takšne nove regionalne sile, ki bi ji lahko bila resen izziv na globalnem odru. V času hladne vojne so ZDA in Sovjetska Zveza stale na nasprotnih bregovih, a s približno enako vojaško močjo, kar je preprečevalo resen spopad. Kitajska dolgoročno predstavlja ZDA večjo grožnjo ali najmanj zelo resen izziv, vendar je hkrati vojaško še vedno inferiorna. Ta nevarna kombinacija bo verjetno trajala vsaj še nekaj desetletij in bi lahko povzročila, da bi se Kitajska prekomerno odzvala na morebitno ameriško vojaško provokacijo, še posebej pod močnim vplivom javnega mnenja na Kitajskem, izrazito nenaklonjenega dominantni vlogi ZDA.

Kako takšna geopolitična tveganja vplivajo na kapitalske trge in kako naj ravnajo vlagatelji, bomo predstavili v enem izmed naslednjih prispevkov.

Simon Logar, mag.
direktor sektorja investicijskih skladov

Opozorilo: Ta dokument je pripravila in izdala družba NLB Skladi, upravljanje premoženja, d.o.o., Trg republike 3, Ljubljana (v nadaljevanju: NLB Skladi), ki je nadzorovana s strani Agencije za trg vrednostnih papirjev, Poljanski nasip 6, Ljubljana. Dokument je bil pripravljen izključno za boljše razumevanje finančnih instrumentov in delovanja trga kapitala in ne pomeni ponudbe oziroma povabila k ponudbi za nakup ali prodajo v dokumentu obravnavanih finančnih instrumentov oziroma kakršnihkoli drugih finančnih instrumentov, povezanih z obravnavanimi finančnimi instrumenti. Dokument prav tako ne predstavlja osebnega priporočila oziroma investicijskega svetovanja po 8. členu Zakona o trgu finančnih instrumentov (Ur.l. RS št. 108/10 s spremembami in dopolnitvami; v nadaljevanju: ZTFI), saj ne upošteva investicijskih ciljev, finančne situacije in specifičnih potreb osebe, ki se je na kakršenkoli način seznanila z delom ali celotno vsebino tega dokumenta. Dokument prav tako ne pomeni naložbenega priporočila iz 389. člena ZTFI. Informacije so bile pridobljene na podlagi javno dostopnih podatkov, za katere avtor meni, da so verodostojne, vendar pa za njihovo natančnost in celovitost ne jamčimo. Informacije ne predstavljajo notranjih informacij po 373. členu ZTFI. Družba NLB Skladi ne prevzema odgovornosti za posledice odločitev, sprejetih na podlagi mnenj in informacij, ki jih vsebuje ta dokument. Omenjeni podatki v tem dokumentu ne pomenijo priporočila za nakup ali prodajo katerihkoli vrednostnih papirjev, finančnih naložb ali naložbenih skupin niti javne ponudbe vrednostnih papirjev, ampak le podatke in ocene, izdelane na podlagi javno dostopnih informacij, namenjene obveščanju zainteresiranih strank. Družba NLB Skladi je in bo sklepala posle z nekaterimi vrednostnimi papirji ali naložbenimi skupinami, ki so navedene v tem dokumentu, in z drugimi vrednostnimi papirji. V te vrednostne papirje in naložbene skupine nalagajo tudi investicijski skladi in portfelji strank gospodarjenja s finančnimi instrumenti, ki jih upravlja družba NLB Skladi, upravljanje premoženja, d.o.o. Oseba, ki v tem dokumentu podaja mnenja in komentarje glede dogodkov na kapitalskih trgih (in/ali z njo povezane osebe), del osebnega premoženja neposredno ali posredno (prek investicijskih skladov) investira tudi v vrednostne papirje izdajateljev iz geografskih območij in/ali gospodarskih panog, v zvezi s katerimi podaja mnenja. Razmnoževanje prispevka, delno ali v celoti, brez izrecnega dovoljenja avtorja ni dovoljeno.

⁶ Vir: Chicago Council On Global Affairs.